

Hugo a Sally se baví o reakcích na rizika – ve vazbě na aktuální poznatky z kontrol kvality

1. Reakce na vyhodnocená rizika

Ahoj Sally, slyšel jsem, že proběhla dohlídka kontroly kvality. Jak jsme dopadli?

Bohužel jsme měli nález prakticky v každém aspektu auditu. Nicméně je tam jedno obecné téma, a to v oblasti reakcí na rizika. Zjištění jsou v zásadě ve třech oblastech – reakce na vyhodnocená rizika, analytické testy věcné správnosti a audit účetních odhadů.

Reakcím na vyhodnocená rizika jsme se již několikrát věnovali¹. Kde viděli kontroloři prostor pro naše zlepšení?

Kontroloři nebyli schopni vždy ze spisu pochopit, jaké testy jsme ve vztahu k identifikovaným rizikům naplánovali a provedli. Buď tento vztah nebyl popsán, popř. pokud byl zdokumentován, tak nebyl v souladu s požadavky standardů. Příkladem je posouzení vnitřních kontrol u rizik významné nesprávnosti.

Kdysi jsme si vysvětlovali, že pro kontrolu související s významným rizikem sice nemusíme vždy testovat její provozní účinnost, a taky to příliš neděláme, ale musíme zdokumentovat samotné posouzení nastavení a zavedení této kontroly.

Přesně. U zakázky, kdy auditujeme e-shop, nám dále argumentovali, že její audit není prakticky proveditelný, pokud dostatečně neotestujeme kontroly v oblasti IT. Museli jsme uznat, že vzhledem k závislosti klienta na informačních systémech a velkému množství transakcí nehmotného charakteru, ke kterým z principu neexistují jiné doklady, mají pravdu.

U rizik významné nesprávnosti bývaly problémy s určením charakteru a výběrem vzorku. Jsme na tom lépe?

¹ V časopise Auditor č. 7/2019, 9/2021 a 10/2022.

Auditor 8/2024

Hugo a Sally se baví o reakcích na rizika – ve vazbě na aktuální poznatky z kontrol kvality

1. Reakce na vyhodnocená rizika

Těžko říci. Z protokolu vyplývá, že jsme buď nezohlednili výši rizika na velikost vzorku, nebo zohlednili, ale test neprovedli, nebo provedli, ale bohužel nevyhodnotili správně výsledek. A přitom jde většinou o rutinní záležitosti. Dále jsme měli chyby v kontrole účetní závěrky před zveřejněním. Kde bys tipoval nedostatky?

Správnosti čísel se věnujeme docela poctivě. Tipnul bych si chybějící údaje v příloze?

Zcela správně. Bohužel i když riziko významné nesprávnosti u závěrek dle českých účetních předpisů není obvykle vysoké, tak se stalo, že jsme přehlédli chybějící rutinní body přílohy. Navíc v případech, kdy z různých důvodů existovalo více verzí přílohy, jsme nezkontrolovali tu konečnou. A ta pak nevázala na čísla ve výkazech.

-Chak-

Auditor 8/2024

Hugo a Sally se baví o reakcích na rizika – ve vazbě na aktuální poznatky z kontrol kvality

2. Analytické testy věcné správnosti

Provedení analytických testů věcné správnosti se také ukázalo být nad síly některých našich kolegů.

I pro mne bylo ze začátku dost náročné pochopit důležitost jednotlivých kroků testu. Umím si představit, kde všude mohly být nalezeny problémy.

Já to také tušila. První problém byl hned na počátku, kdy jsme dostatečně neposoudili, zda pro danou skupinu transakcí, tvrzení, nebo dokonce zůstatek účtu je takový test vůbec vhodný, zejména pro rozvahové položky.

Rozumím. Testování zůstatku rozvahových účtů tímto způsobem mám na svých zakázkách minimálně. Považuji za mnohem rozumnější testovat analyticky převážně výsledkové účty.

I v tom je riziko. Neměli jsme např. dostatečně odůvodněné spoléhání se na trendy nebo korelace, ba přímo souvislost našeho testu s testovaným rizikem a s ním spojeným tvrzením.

Chápu. Jak jsme na tom s ověřováním vstupních údajů?

Ne vždy se nám podařilo prokázat spolehlivost použitých vstupních údajů, zejména těch nefinančních. Musíme na školení znova připomenout, že je třeba doložit spolehlivost vstupních údajů jako jsou kila, kusy, wattů a tak podobně, což často vyžaduje jejich podporné otestování.

Nestačím si dělat poznámky. Co dalšího bychom měli zahrnout?

Někteří naši kolegové zase nestanovili očekávanou hodnotu nebo k ní nepřičítali přijatelnou odchylku. A při kontrole jsme to neodhalili. Případně práce s touto odchylkou byla velkorysá a byli jsme párkrát natolik benevolentní, že byly povoleny i násobky prováděcí materiality.

Tomu nerozumím. Vždyť i odchylka na její úrovni by se měla dobře odůvodnit. Jak pak mohou odhalit případné nesprávnosti!?

Auditor 8/2024

Hugo a Sally se baví o reakcích na rizika – ve vazbě na aktuální poznatky z kontrol kvality

3. Audit účetních odhadů

V minulých letech jsme investovali hodně sil do aplikace změn vyplývajících z revidovaného standardu na účetní odhady ISA 540. Jaké změny tedy ještě zcela nezapustily kořeny?

Ani bych neřekla, že nám byly vytýkány jen nové požadavky. Spíše „obvyklí podezřelí“. Chyběla nám dokumentace k tomu, zda a jak vedení účetní jednotky u odhadů spojených s významnými riziky posoudilo alternativní předpoklady a výsledky, pokud již byly k dispozici. Někdy chyběla dokumentace tohoto posouzení z naší strany, které bylo při osobním vysvětlování jednoduché a srozumitelné.

To je škoda. Já myslel, že diskuse bude ohledně samostatného posuzování rizik, jak účetní jednotka postupovala při výběru použitých metod, předpokladů a dat, případně rizik spojených s jejich aplikací. To během minulých školení byla oblast, která zabrala docela dost času.

Ze závěrů dohlídky toto překvapivě nevyplývalo. I když bylo zmíněno, že dokumentace by mohla být robustnější.

Už se bojím zeptat, jaká další zjištění se týkala odhadů.

Neboj, už končím. Poslední výtky u odhadů byly směřovány na rozsah zveřejnění v příloze. Nejen, zda naši klienti popsali u významných položek okolnosti a předpoklady jejich stanovení, ale hlavně proč jsme my ve spise neměli napsáno posouzení, z jakého důvodu jsme informace v příloze považovali za dostatečné pro porozumění jejím uživatelům.

To mě mrzí. Znamená to vymyslet nápravná opatření pro všechny oblasti zjištění, navazující akční plány, provést školení a naplánovat jejich monitoring – a to nemusím být ani odborník na požadavky nového ISQM.

Karel Charvát (ChaK)

člen Výboru pro metodiku auditu KA ČR